NUMELE DE PLANTE. O ABORDARE LINGVISTICĂ
Plant Names. A Linguistic Approach

NAGY Imola Katalin, Assistant Professor Ph.D.,
"Sapientia" University of Târgu-Mureş

This paper deals with the isssue of botanical nomenclature in an interdisciplinary approach that combines linguistic and horticultural aspects. We aim to present some of the most important facets of plant names, their historical evolution, their spelling and translation matters from/to Hungarian, Romanian and English.

Keywords: plant names, taxonomy, binomen, translation and spelling

Cunoaşterea şi denumirea plantelor are o istorie îndelungată. În evoluţia nomenclaturii botanice putem identifica etapa botanicii antice (Hippokrates, Aristoteles, Theophastos, Dioskorides, Plinius), etapa cărţilor cu ierburi sau a erbariilor (secolele XV-XVII, Brunfels, Bock (Tragus), Matthiolus, Lobelius, Lonicerus, Clusius, Melius (Juhász) Péter (1578), Bauhinus), respectiv etapa inaugurată de Linne[1]. Taxonomia linneană a fost precedată de contribuţia lui Gaspar Bauhin (*Pinax theatri botanici*, 1596), care a încercat să introducă sistemul binominal în nomenclatură. Părintele sistematicii, Carl von Linné sau Linnaeus, introduce, în 1753, nomenclatura binară, în limba latină (*Species Plantarum*- 1753, *Systema Naturae* - 1758). Dacă introducerea taxonomiei binominale este meritul lui Carl Linné, regulile care guvernează nomenclatura botanică are de-a face, potrivit lui Gledhill (2002), şi cu ideile lui A.P. de Candolle din a sa *Th´eorie El´ementaire de la Botanique* (1813). Printre aceste idei se numără obligativitatea utilizării latinei ca un fel de *lingua franca* a taxonomiei botanice, a latinizării tuturor termenilor care funcţionează ca nume de plante şi crearea de noi nume doar în acord cu regulile gramaticale ale latinei, dar şi prioritatea numelui dat de primul cercetător. În secolul al XIX-lea latina era tot mai intens concurată de numeroasele limbi naţionale, şi pentru a se evita instaurarea unui haos terminologic, Congresul Botanic de la Viena (1905) a impus obligativitatea utilizării denumirilor latine ca denumiri ştiinţifice oficiale. Azi, unicitatea şi standardizarea numelor de plante este asigurată şi reglementată de coduri de nomenclatură.

Denumirea ştiinţifică (*nomen scientificum*) este cea latină, nomenclatura ştiinţifică a suferit, pe parcursul timpului, un proces de uniformizare şi standardizare, din cauza necesităţii unei denumiri precise şi stabile, universal valabile pentru plante. În acelaşi timp, se consideră nume ştiinţific şi numele de plante în limbi naţionale, dacă sunt îndeplinite criteriile unui proces denominativ ştiinţific, un nume corespunzându-i doar unei specii. (Negru, 2010: 88) Denumirea taxonului în limba naţională se numeşte şi ea denumire ştiinţifică, doar dacă nomenclatura botanică este standardizată şi elaborată, fiecărui taxon îi corespunde o singură denumire ştiinţifică. Există, pe lângă denumirea ştiinţifică în limba latină şi în limba

[1] Bartha Dénes, Növényrendszertan, 2009, http://www.nyme.hu

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

naţională, aşa-numitele denumiri populare ale plantelor (*folk taxonomy*), care cunosc fenomene precum sinonimia, omonimia, etc. Există, prin urmare, o nomenclatură botanică internaţională, nomenclatură botanică naţională şi o nomenclatură botanică populară.

Andrei Negru prezintă, în articolul său, un sistem de principii şi modalităţi de unificare şi standardizare a nomenclaturii botanice ştiinţifice în limba română: principiul necesităţii denumirii româneşti *(nomen necessarium*), principiul unicităţii denumirii româneşti (*nomen unicum*), principiul uninominalităţii denumirilor genurilor (*nomen genericumm univerbum*), principiul binominalităţii denumirii speciei (*nomen specificum biverbum*) precum şi principiul persistenţei semnificaţiei numelui complementar (*nomen epiteton persistento*) latinesc al speciei. Modalităţile prin care aceste principii pot fi implementate sunt:

- obligativitatea menţionării, în circulaţia uzuală scrisă-ştiinţifică şi neştiinţifică- a denumirii latineşti alături de denumirea românească: *Trifolium palustre*-Trifoi palustru;
- atribuirea denumirii româneşti unice fiecărui gen şi fiecărei specii prin traducere, adaptarea numelui latin sau selectarea din nomenclatura populară (Magnolia, Forsiţia);
- acordarea priorităţii denumirii generice prin forme de singular: mur, mărgeluşă, toporaş
- excluderea denumirilor generice prin animate cu semantism dizgraţios, dezonorant: Păsărică, Păducherniţă;
- excluderea denumirilor generice exprimate prin metafore compuse formate numai din cuvinte animate sau din inanimate şi animate unite prin liniuţă: Coada-calului, Limba-boului, Colţunul-doamnei. Aceste denumiri sunt acceptabile doar pentru o singură specie din acelaşi gen (Coada-calului numai pentru *Equisetum arvense*);
- utilizarea termenilor ştiinţifici româneşti, preluarea din latină a numelui complementar al speciei: *palustru* în loc de *de-baltă, parviflor* în loc de *cu-flori-mici, latifoliu* şi nu *cu-frunză-lată*. (Negru, 2010: 89-90)

Taxonomia botanică populară (folk taxonomy) se referă la numele popular al plantelor (*colloquial name, trivial name, country name, farmer's name*). De exemplu *Stevia rebaudiana* se numeşte, în limba maghiară, *sztévia* în context ştiinţific iar *mézfű* este denumirea populară. De altfel, Linnaeus a publicat, şi el, o Floră a Suediei, o colecţie a numelor populare de plante din ţara sa natală (*Flora Svecica*, 1745); aici, el a înşirat numele populare (binominale şi ele) alături de cele ştiinţifice. Primele nume date plantelor în istorie au fost denumirile populare. Numele populare au următoarele dezavantaje: au valoare regională; nu toate speciile au nume popular, uneori numele popular se adresează genului întreg (mărul, ne referim la genul *Malus*, nu la specie); specii, genuri sau familii diferite pot avea acelaşi nume popular, de exemplu *Lathyrus tuberosus* (o buruiană) şi *Nigritella nigar* (o orhidee) au acelaşi nume popular românesc, *sângele voinicului* (Săvulescu, 2010).

Numele populare nu sunt standardizate sau reglementate prin documente internaţionale, asemenea numelor ştiinţifice latineşti sau numelor plantelor cultivate. Ortografierea numelor populare urmează regulile ortografice generale ale diferitelor limbi. Totuşi, în general se recomandă scrierea lor cu caractere romane, cu iniţiale mici, excepţie făcând doar numele de persoane sau toponimele (*Jersey lily*). Scrierea cu litere mici se aplică şi atunci, când un nume propriu se transformă în nume comun (termenul englez *camellia*).

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

Ioan Milică se apropie de problema nomenclaturii botanice prin prisma modelelor cognitive şi a diferenţei dintre cunoaşterea empirică şi aceea ştiinţifică. „Studierea plantelor şi a denumirilor acestora reprezintă domenii de cunoaştere în care convergenţele şi divergenţele între modelul empiric şi cel ştiinţific merită examinate, ţinându-se cont că în istoria culturii umane, modelele denominative naive (populare) preced modelele denominative savante (ştiinţifice), pe care, fără îndoială, le-au determinat şi influenţa exercitată de modelele empirice asupra modelelor ştiinţifice devine din ce în ce mai slabă pe măsură ce modelele ştiinţifice capătă autonomie şi devin surse ce influenţează modelele populare". (Milică, 2010)

Astăzi, denumirile de plante sunt reglementate prin documente internaţionale, care stipulează şi principiile după care taxonomia botanică se ghidează. *Codul Internaţional de nomenclatură botanică* (*The Melbourne International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants,* 2012) prevede 6 principii de bază, noi menţionăm doar principiul 4, care prevede că fiecare taxon are o singură denumire corectă şi valabilă, şi anume numele cel mai vechi (restul numelor fiind doar sinonime), respectiv principiul 5, care prevede că denumirea ştiinţifică corectă este cea latină. *Codul Internaţional de nomenclatură botanică* (*The Melbourne International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants*, 2012, adoptat la al 18-lea Congres Internaţional de Botanică de la Melbourne, Australia, în iulie 2011) este un document care se revizuieşte periodic, variantele anterioare fiind Codul de la Viena (2005), Codul de la St. Louis (1999), Codul de la Berlin (1987), Codul de la Stockholm (1952), etc.

Un alt document important este *Codul Internaţional al Plantelor Cultivate* (*The International Code of Nomenclature for Cultivated Plants*. În 1952, Comitetul pentru Nomenclatura Plantelor Cultivate din cadrul Congresului Internaţional de Botanică (the Committee for the Nomenclature of Cultivated Plants of the International Botanical Congress) şi Congresul Internaţional de Horticultură (the International Horticultural Congress) de la Londra a adoptat acest *Cod Internaţional de Nomenclatură pentru Plantele Cultivate* (*International Code of Nomenclature for Cultivated Plants*), numit şi *Codul Plantelor Cultivate* (*the Cultivated Code*). Acesta a fost publicat în 1953 şi ulterior revizuit în mod periodic. Codul Plantelor Cultivate a introdus sintagma de *cultivar*[2] în terminologia agricolă şi horticolă. Termenul *cultivar,* de origine engleză este utilizat ca sinonim perfect al termenului *soi* în literatura de specialitate, dar nu este listat în DEX. Soiul este definit ca o varietate a unui soi de plantă horticolă sau agricolă[3]. Alte definiţii ale termenului *soi* îl poziţionează în relaţie de sinonimie cu termenul supraspecific *specie* sau cu *clasă, gen, rasă*[4] .

Termenul *cultivar* provine din *cultivated variety* (conform articolului 2 al *Codului Plantelor Cultivate cultivar* nu se traduce, totuşi, ca *varietate*). Numele cultivarului sau numele soiului (*full cultivar name*) se referă la binomen (numele generic şi numele speciei) la care se adaugă epitetul de cultivar (*cultivar epithet*). Acest epitet este termenul care se pune întotdeauna între ghilimele simple (niciodată duble) şi, spre deosebire de binomen, nu se scrie cursiv. Aceste nume de soiuri sau de cultivari nu se traduc, conform recomandărilor literaturii

[2] all varieties or derivatives of wild plants which are raised under cultivation and its aim is to 'promote uniformity and fixity in the naming of agricultural, sylvicultural and horticultural cultivars (varieties)'). The term *culton* (plural *culta*) is also mooted as an equivalent of the botanical term *taxon*. Gledhill, 2002:46);
[3] http://ro.termwiki.com
[4] http://ro.dexonline.ro

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

de specialitate, totuşi, în practică traducerile se operează destul de frecvent (şi nu întotdeauna consecvent). Se spune că atunci când numele soiurilor sunt traduse din motive comerciale sau de marketing, ele îşi pierd calitatea de nume de soi de plantă, şi devin nume comerciale, nume de brand[5] . Uneori există alte prevederi menite să diferenţieze numele de soi (*cultivar name*) de numele comercial (*trade designation*): de exemplu, Royal Horticultural Society recomandă ca numele comercial să nu se treacă între ghilimele simple şi să se scrie cu litere mari şi să urmeze totdeauna numele cultivarului[6]. Acelaşi for profesional recomandă, în *Guide for horticulturists, nurserymen, gardeners and students,* netraducerea numelor de cultivari şi utilizarea, în textele în limba engleză, a numelor în limba de origine, cu scopul de a asigura stabilitatea şi consecvenţa denominativă[7]. Toate aceste documente sunt elaborate în limba engleză, fiind traduse, eventual, şi în alte limbi naţionale. Printre alte surse de limbă engleză privind folosirea şi scrierea numelor de plante se numără *The Royal Horticultural Society, Botany Advisory Services*, January 2004, *PLANT NAMES, A Guide for Horticulturists, Nurserymen, Gardeners and Students*, Written by the Horticultural Taxonomy Group – Hortax, Edited by Crinan Alexander, Version 1, March 2007, Griffits, *Index of garden plants*, 1994, Timber Press, Portland, Tutin, T. G., *Flora Europaea*, 1993, University Press, Cambridge.

În taxonomia botanică ştiinţifică, valabilă în comunicarea şi terminologia profesională la nivel internaţional, fiecare specie este denumită prin doi termeni, primul cuvânt reprezentând genul, scris cu literă mare, iar al doilea nume reprezintă epitetul specific (numele speciei), scris cu literă mică şi folosit doar împreună cu numele generic: *Prunus domestica* (prunul). Numele binominal ştiinţific este întotdeauna latinesc sau transcris, transliterat în latină. Ambii termeni se scriu cu caractere cursive. Numele generic poate fi prescurtat la iniţială în cazul enumerării unui şir cu acelaşi nume de gen (*S.* de la *Salix* în *Salix reticulata*).

După denumirea speciei se poate trece numele autorului, de obicei prescurtat (*Prunus domestica* L., sau *Fragaria vesca* L de la numele lui Linné). Dacă, în timp, unei specii i se schimbă valoarea, ridicându-se la nivelul de gen sau coborând la nivelul de varietate, numele primului autor se trece în paranteză, iar numele autorului care a făcut noua combinaţie se trece în afara parantezei: *Cerasus avium* (L.) Moench. Numele autorului nu se scrie cursiv.

Speciile de origine hibridă sunt notate cu semnul x (uneori +), semne care se marchează doar în scris, dar nu se citesc. La hibrizii aparţinând aceluiaşi gen, semnul x se pune între numele generic şi epitetul specific, în paranteză se trec părinţii: căpşunul, *Fragaria* x *ananassa* (*F. Virginiana* x *F. Chiloensis*). Aceste simboluri nu se scriu cursiv. Dacă hibridul a rezultat din două specii aparţinând la genuri diferite, semnul x se pune în faţa numelui

[5] "Cultivar epithets may not be translated into different languages. Where this has happened the translation is to be regarded as a trade designation. The transcription or transliteration of epithets is permitted, e.g. from Japanese to English (transcription) or from Russian to English (transliteration)" (Alexander, 2007:25).

[6] trade designations… should not be enclosed in single quotation marks and are usually written with small capitals. They should always be cited together with the cultivar name (after it). For instance, the cultivar *Choisya ternata* `Lich` has been marketed under the trade designation SUNDANCE. (Alexander, 2007:14).

[7] A second type of trade designation involves cultivar names originating in foreign languages. In many countries there is resistance to using foreign cultivar names, especially if they can easily be translated or given an alternative name. For the sake of stability, the form in which such a name was originally published is regarded as the correct cultivar name, and any translations are regarded as trade designations. In *The RHS Plant Finder* (Lord *et al.*, 2006), such translations are cross-referenced to the correct cultivar names, in the same way as synonyms, e.g. *Hamamelis* × *intermedia* Magic Fire = 'Feuerzauber'. (Alexander, 2007:14).

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

generic: x *Triticosecale rimpaui* (*Triticum aestivum* x *Secale cereale*). Epitetele subspecifice sau varietale se scriu abreviat (subsp., var., şi f.), dar se citesc ca termeni întregi şi se scriu cu caractere romane, nu cursivate. (*Sarcococca hookeriana* var. *digyna* . Abrevierile (S., x, +, ‘’, cv.) sunt marcate doar în scris ca forme prescurtate, termenul se citeşte însă întreg : ‘Charlotte Armstrong’ x ‘Floradora’ .

Numele ştiinţifice în limba naţională se scriu cu caractere romane şi litere mici excepţie fiind antroponimele sau toponimele (de exemplu Maldiva-dió). Numele ştiinţifice în latină nu se traduc niciodată şi se scriu întotdeauna cu caractere cursive. Numele ştiinţifice în limba naţională sunt ortografiate conform regulilor fiecărei limbi şi pot fi traduse.

Numele cultivarilor se constituie din numele generic urmat de epitetul specific, urmat apoi de epitetul cultivar (*cultivar epithet*) scris cu majusculă, necursivat şi pus între ghilimele simple (niciodată duble), sau marcat cu abrevierea cv. (citit ca termen întreg, nu ca prescurtare): *Malus domestica* cv. `Golden delicious`. Numele cultivarilor nu se traduc, dar se permite transliterarea (din rusă) sau transcrierea (din japoneză). În activitatea comercială se permite traducerea numelor cultivarilor, dar în acest caz ele sunt tratate ca nume de marcă (trade designation) şi nu atât ca nume de plantă. În traducere trebuie avut în vedere că o plantă are o singură denumire ştiinţifică, şi să se traducă acea denumire în mod consecvent. Niciodată nu trebuie amestecate în traducere denumirile ştiinţifice şi cele populare. Numele cultivarului nu se scrie cursiv, dar se foloseşte litera mare.

În limba română, ortografia numelor de plante se supune ortografiei generale a substantivelor comune, şi anume se scriu, în general, cu literă mică. Varietăţile de plante, de animale, soiurile de vin, produsele alimentare se scriu, şi ele, cu literă mică: cabernet, cornul-caprei (varietate de ardei), ionatan[8], etc.

David Gledhill, în volumul *The names of plants*, publicat în 2002 la Cambridge University Press, subliniază paleta extrem de largă în ceea ce priveşte etimologia plantelor în limba engleză (engleza calchiind sau împrumutând termeni din arabă, persiană, greacă, latină, anglo-saxonă, normandă, suedeză, daneză, etc) (Gledhill, 2002: 2). Dintre aceste surse noi subliniem importanţa deosebită a limbii latine, deoarece mulţi termeni englezeşti sunt adaptări ale numelui ştiinţific latinesc: Nicotiana=Regina nopţii (*Nicotiana alata*), Zinnia = Cârciumărese (*Zinnia elegans*), Petunia (*Petunia hybrida*), Lobelia (*Lobelia erinus pendula*). În limba engleză, ortografierea numelor de plante nu este unanim şi general valabil reglementată. Există, totuşi, nişte recomandări, conform cărora numele de plante, folosite înn sens general sau numele generice se scriu cu litere mici (*camellias, acacias, lavender, willow*). Dacă este vorba de menţionarea unor specii (substantivul este însoţit de adjectiv), se recomandă utilizarea literei mari pentru toate cuvintele, cu excepţia celor care sunt unite prin liniuţă de un termen precedent (*River Red Gum, English Ivy, Lemon-scented Gum*). Există şi recomandări care prevăd litere mici în cazul numelor de plante, dar litera mică poate produce confucii în recunoaşterea şi decuparea numelor de plante (combinaţii de cuvinte) dintr-un text (”*In the garden there was a red flowering gum*”). Aceste recomandări vin, de obicei, din partea editorilor publicaţiilor de specialitate. Toţi însă cad de acord asupra faptului, că nu se utilizează, în cazul numelor de plante în limba engleză, nici ghilimele simple, nici ghilimele duble, pentru a evita confuzia cu numele cultivarilor (în cazul cărora se recomandă doar

[8] www.ortografia.ro

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

ghilimele simple, nu cele duble). Trebuie remarcat, totuşi, că numele geografice care intră în componenţa numelor de plante se scriu întotdeauna cu majuscule (*Kentucky Coffee Tree*), precum şi antroponimele care compun numele botanice (*rose* sau *Rose of Sharon*)

Cercetarea noastră a vizat construirea unui corpus de nume de plante extrase de pe ambalajul seminţelor care sunt comercializate într-un magazin specializat din centrul oraşului Târgu-Mureş, iar pe de altă parte un număr extrase de textele unor articole ştiinţifice. Am avut acces la trei tipuri de ambalaje: primele două aparţinând unei firme din România, iar cel de-al treilea tip de ambalaj fiind originar din Ungaria. Ambalajele româneşti sunt, la rândul lor, de două subtipuri: modelul sau tipul vechi de ambalaj, respectiv modelul nou, recent introdus în vânzare. Corpusul nostru include un număr de 178 ambalaje. Toate ambalajele conţin numele ştiinţific în limba latină, cu scopul unei identificări corecte a plantei. Toate ambalajele dau numele varietale, cu toate că am observat unele probleme legate de numele infraspecifice. Ambalajul românesc de tip vechi, în afara denumirii latine, oferă doar denumirea în limba română, în foarte puţine cazuri am întîlnit numele plantei în limba maghiară sau engleză. În schimb, ambalajul românesc de tip nou oferă denumirea ştiinţifică latină, denumirea ştiinţifică românească, maghiară şi engleză.

În cele ce urmează, vom prezenta câteva probleme de ortografie şi traducere legate de numele de plante româneşti, probleme identificate în urma cercetării corpusului nostru extras de pe **ambalajele** seminţelor de plante. Aşadar, am identificat două tipuri de greşeli, şi anume greşeli formale şi greşeli lexicale, printre greşelile formale se numără greşelile de ortografie, utilizarea greşită a majusculelor, greşelile de acord, iar din categoria greşelilor lexicale face parte traducerea greşită, utilizarea eronată a lexemelor, etc. Un prim tip de greşeală formală este lipsa diacriticelor, mai puţin frecventă decât în cazul lexemelor maghiare, dar prezentă totuşi în exemple precum Bere de M*u*nchen în loc de Bere de München. o greşeală formală este şi utilizarea inconsecventă a unor forme a numelor de soiuri sau cultivari, spre exemplu utilizarea, sub diverse forme, a numelui de soi Comun, uneori scris cu ortografie românească, alteori urmând regulile ortografice engleze sau framceze: prin urmare întâlnim uneori *Comun St* (*Anethum graveolens L),* alteori *Common St.* (*Satureja hortensis L*) sau *Comune St.* (*Petroselinum crispum* var. *vulgare*)

Acordul greşit în ceeace priveşte genurile substantivelor şi formele de adjectiv sunt un alt tip de greşeală formală: am întâlnit astfel forme precum pătrunjel frunză *creţ***,** pătrunjel frunză *neted* în locul formelor corecte pătrunjel cu frunză *creaţă***,** pătrunjel cu frunză *netedă*). Un alt fenomen ţine de utilizarea diacriticelor româneşti acolo, unde nu este cazul, de exemplu în denumirile latineşti, cum ar fi varianta *Brassica oleracea* var. *capitata* L.f. *albă* şi nu forma corectă *Brassica oleracea* var. *capitata* L.f. *alba*).

Spre deosebire de numărul mare de greşeli în privinţa topicii la denumirile maghiare şi englezeşti (*fátyolvirág féherpentru fehér fátyolvirág,* sau *Árvácska sárga* şi *pensy yellow, Árvácska kék* şi *pensy blue, Árvácska fehér* şi *pensy white, Árvácska piros* şi *pensy red*) ordinea cuvintelor la numele de plante româneşti nu reprezintă o problemă,

În privinţa greşelilor lexicale, notăm utilizarea inconsecventă şi incorectă a numelor de cultivari. Astfel, în caul aceluiaşi ambalaj se întâmplă ca nunele cultivarului să apară în două sau chiartrei limbi. În cazul soiului French Breakfast al ridichelui (*Raphanus sativus* var. *sativus)* am identificat următoarele variante pe acelaşi ambalaj: Ridichi de lună- French Breakfast, Retek- Francia Reggeli (deşi chiar şi numele speciei este incompletă la versiunea

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

maghiară, denumirea corectă fiind *hónaposretek)*, Radish- French Breakfast). Pentru soiul Ostergruss Rosa al unei specii de ridichi (*Raphanus sativus)*, denumirea românească şi cea englezească menţin numele original al cultivarului (Ridichi de vară Ostergruss Rosa and radish Ostergruss Rosa), iar denumirea maghiară propune varianta tradusă a numelui de cultivar Húsvéti Rózsa, limba maghiară dovedind o tendinţă mai pronunţată spre traducerea numelor de soiuri. .

Cea mai notabilă greşeală lexicală este traducerea nepotrivită a numelui speciei şi utilizarea unei lexeme incorecte. Astfel, în cazul ridichelui (*Raphanus sativus* L.), numele românesc al soiului nu se potriveşte cu numele speciei: soiul de ridichi Bere de Munchen în limba română respectiv Sörretek în limba maghiară se referă la o specie de ridichi de iarnă, dar pe ambalaj apare, la numele speciei, *ridichi de vară*.

Cazul cel mai interesant de traducere greşită este *Tomate soi seră-solar* (*Lycopersicon esculentum*), tradus în limba maghiară drept *paradicsom* (deşi denumirea corectă ar fi fost *Paradicsom- hajtatófajta*), iar în limba engleză *Tomato for solar* . Avem, în acest caz, un exemplu tipic de traducere literală, de calchiere a termenului românesc *solar* (dublat, de altfel, de sinonimul seră în formularea redundantă *soi seră-solar*) în englezescul *for solar* , deşi încărcătura semantică a celor doi termeni *solar* în limba română şi *solar* în limba engleză, este diferită. Traducerea corectă a termenului românesc ar fi *greenhouse tomato*.

La ambalajele produse în Ungaria se observă acelaşi tipuri de greşeli. Omiterea unei silabe este un tip de greşeală de ortografie, spre exemplu cazul pepenelui verde (*Citrullus lanatus)*, care în limba română apare drept *Pepene verde Charston gray* iar în limba maghiară *Görögdinnye Charleston gray*, deşi pe acelaşi ambalaj, în locul destinat denumirii soiului apare şi varianta românească corectă *Pepene verde Charleston gray*. Din punct de vedere ortografic este de notat utilizarea incorectă a unor vocale sau consoane alăturate, cum ar fi *şofrăn* în loc de *şofran* sau forma *Brokkoli Miranda,* ortografiat ca în limba engleză, în locul variantei *Brocoli Miranda*.

Utilizarea majusculelor se observă la denumirile româneşti şi maghiare deopotrivă, săre exemplu *Castraveti Kínai Kígyó**,** Uborka Kínai Kígyó**,** Ardei pentru Boia Chili Mix, Salată de Marulă, Varză Júniusi Óriás, Káposzta Júniusi Óriás, Ridichi de vară Húsvéti Rózsa 2, Retek Húsvéti Rózsa 2, Napi de Mirişte*.

Utilizarea inconsecventă a numelor cultivarilor are o pondere importantă şi aici, acelaşi ambalaj conţinând uneori numele soiului în două sau trei variante: *Castraveti Kínai Kígyó, Uborka Kínai Kígyó* şi *Vert long de Chine; Varză Júniusi Óriás, Káposzta Júniusi Óriás* şi *Varză Juni Riessen; Ridichi de lună Francia reggeli, Retek Francia reggeli, Radies Französisches Frühstück* şi *Ridichi de lună French Breakfast; Ridichi de vară Húsvéti Rózsa 2, Retek Húsvéti Rózsa 2* şi *Ridichi de vară Östergruss Rosa 2; Gulie Csemege kék, Karalábé Csemege kék, Kohlrabi Blauer Delikater* şi *Gulie Delicatezza violetto; Dovleac furajer Sárga óriás, Takarmánytök Sárga óriás* şi *Dovleac furajer Riesen Melonen.*

În privinţa nomenclaturii botanice **în texte ştiinţifice**, trebuie subliniat faptul, că am analizat felul în care numele de plante sunt tratate într-un număr de articole ştiinţifice apărute în publicaţiile: *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* (publicat în România) respectiv *International Journal of Horticultural Sciences* (publicat în Ungaria). Am extras un număr de 183 de nume de plante pe care le-am analizat din punctul de vedere al ortografiei şi al acurateţii utilizării acestora din punct de vedere ştiinţific, respectiv câteva consideraţii din

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

punct de vedere traductologic. Concluziile noastre privesc următoarele aspecte: numele de plante în titlul şi în textul articolelor, numele soiurilor, greşeli şi inconsecvenţe lingvistice.

Din punct de vedere ortografic, numele de plante în aceste publicaţii ştiinţifice prezintă greşeli mai puţine, dar trebuie menţionat, că înaninte de publicare aceste texte sunt, de obicei, editate şi corectate şi din punctul de vedere al limbii. Utilizarea corectă a nomenclaturii botanice prevede ca numele latinesc al plantei să fie dublat de numele ştiinţific în limba naţională, în majoritatea articolelor binomenul latinesc este însoţit de numele în limba engleză. Acest tip de utilizare are ca scop corecta identificare a plantei. Totuşi, există cazuri în care autorii furnizează, în articolul lor, doar unul din aceste tipuri de nume: sau binomenul latin, sau numele în limba engleză. În cazuri extreme, puţine la număr, totuşi, numele vernacular al plantei apare doar în referinţele bibliografice ale articolului, dar nu în titlul, rezumatul sau textul acestuia.

Un alt aspect ţine de principiul unicităţii denumirii ştiinţţifice şi inconsecvenţe în respectarea acestui principiu. Pentru planta cunoscută drept grâu dur am identificat trei denumiri latineşti: *Triticum turgidum L., Triticum turgidum* var. *durum Desf., Triticum durum.* Pluralitatea numelor afectează şi denumirile în limba engleză. Astfel, *Zea mays* este tradus sau maize sau corn. *Triticum aestivum* este denumit şi bread wheat, dar şi winter wheat, iar *Oryza sativa* este utilizat ca rice dar şi swamp rice în limba engleză. *Brassica napus L.* este denumit uneori winter oilseed rape, alteori rapeseed sau canola. *Robinia pseudoacacia* este denumit şi Romanian acacia dar şi black locust.

Uneori, toate componentele din sintagma nominală reprezentând numele de plantă sunt scrise cu majusculă: Trifoliate Orange, King, Oyster Mushroom. Plantele care nu sunt autohtone Europei sau Americii de Nord nu au denumire în limba engleză: *Gingko biloba*.

Simbolurile pentru hibrizi nu sunt folosite totdeauna în mod consecvent: Numele latinesc pentru strawberry este citat uneori drept *Fragaria ananassa* alteori se utilizează simbolul x, *Fragaria* x *ananassa*. Denumirea ştiinţifică pentru măr este într-un loc *Malus domestica*, în alt loc *Malus* x *domestica.*

Neglijenţe în menţionarea denumirii latineşti pot fi surprinse şi la autorii publicaţiei *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* dar şi la aceia ai *International Journal of Horticultural Sciences* as well. Astfel, pentru *Brassica napus* L. se dă doar denumirea englezească canola, dar nu şi numele latinesc, doar unele nume de cultivari (NBHA, 2010, 38 (1): 128-129). Floarea soarelui apare doar ca sunflower în articolul intitulat *The modelling of development stages of sunflower on the basis of temperature and photoperiod* (NBHA, 2010, 38 (1): 66). Pentru vinete apare doar denumirea eggplant, dar nu şi *Solanum melongena* L. . În articolul *Tree and fruit characteristics of various apple genotypes obtained through mutagenesis,* unde se analizează cazul unui soi de măr binecunoscut, numele specific nici nu apare deloc ((NBHA, 2010, 38 (1): 246) .

În privinţa titlurilor articolelor, acestea furnizează sau denumirea ştiinţifică în limba latină sau în limba naţională, în unele cazuri chair ambele variante fiind menţionate. În continuare dăm câteva exemple de titluri care dau doar denumirea latină a plantei: *Results with the establishment of in vitro culture of Leucojum aestivum; Plant of interest- Prunella vulgaris L.; Genetic differentiation between Quercus frainetto Ten. and Q. pubescens Willd. in Romania.* Acelaşi fenomen de optare doar pentru numele latinesc poate fi surprins şi în textele acestor articole: “The most common native European *Fraxinus* species (*Fraxinus*

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

excelsior L, *F. augustifolia* Vahl. and *F. ornus* L.) grow naturally in the country and cover more than 60.000 ha" (NBHA, 2011, 39 (1): 283); sau "Provenance level variation in germination was observed in *Pinus halepensis, P. pinaster, P. brutia, P sylvestris and P. nigra*" (NBHA, 2011, 39 (1): 284)

Câteva exemple de titluri care folosesc doar denumirea englezească a plantelor sunt: *Analysis of grain yield and cytolytic degradation of winter and spring barley cultivars; The modelling of development stages of sunflower on the basis of temperature and photoperiod; Physicochemical characteristics at three development stages in pomegranate cv. 'Hicaznar'.*

Opţiunea cea mai corectă, din punct de vedere ştiinţific (horticol dar şi lingvistic), este menţionarea ambelor denumiri ştiinţifice, latină şi vernaculară, deoarece identificarea plantei este mult mai uşoară, accesibilă şi pentru nespecialişti (exemple în acest sens ar fi titlurile *Results of experimental storage of sour cherry (Prunus cerasus L.) fruit; Promising white poplar (Populus alba L.) clones; Severely pollen-limited fruit set in a pear (Pyrus communis) orchard;Graft incompatibility influence on assimilating pigments and soluble sugars amount of some pear (Pyrus sativa) cultivars; Effect of dehydration on several physicochemical properties and the antioxidant activity of leeks (Allium porum L.); Prediction of flowering occurrence in Faba bean (Vicia faba L).* Acelaşi lucru este valabil şi pentru textele articolelor, unde, de obicei, paragraful introductiv stabileşte ambele denumiri într-o propoziţie sau frază explicativă, în care practic se defineşte planta sau i se stabileşte locul inclusiv prin elemente denominative (de exemplu "Gysophila (*Gysophila paniculata* L.), commonly known as baby's breath, is a very popular ornamental plant in the florist trade" ((NBHA, 2011, 39 (1): 85) sau "Plum (Prunus salicina) is one of the important fruit trees in China" (NBHA, 2010, 38 (3): 214). Acest gen de frază introductivă explicativă apare şi în articolele titlurile cărora furnizează denumirea într-o singură limbă: latină sau engleză De exemplu, articolul *Physicochemical characteristics at three development stages in pomegranate cv. 'Hicaznar'* , deja rezumatul de la începutul articolului, dar şi textul propriu-zis furnizează ambele denumiri: "During the last decade consumption of pomegranate (*Punica granatum* L.) has been highly recommended" (NBHA, 2011, 39 (1): 241). În articolul *Karotype analysis of several ecotypes of Capsicum anuum L. in Iran* fraza introductivă este: "Capsicum L. (pepper) is a member of the Solanaceae family and is cultivated in temperate and tropical regions" (NBHA, 2010, 38 (3): 177). Prima propoziţie din articolul *In vitro propagfation of Adenium obesum (Forssk.) Roem. and Schult.* explică, şi ea, identitatea plantei prin elemente denominative: "Adenium obesum (Forssk.) Roem. and Schult., also known as desert rose, belongs to the family Apocynaceae" (NBHA, 2010, 38 (3): 209).

Acolo, unde titlul articolului conţine denumirea latină a unui agent patogen, numele plantei nu apare în limba latină, probabil pentru a se evita supraîncărcarea titlului cu denumiri latineşti sau lungirea titlurilor oricum, de obicei, destul de lungi (*Changes in the population density of the horse-chestnut leafminer, Cameraria ohridella and of its parasitoid community at Hédervár during 7 consecutive years; Evaluation of susceptibility of different pear hybrid populations to fire blight (Erwinia amoylovora*).

Un tip de greşeală formală, destul de puţin frecventă, este inserarea inutilă a unor semne de punctuaţie (virgulă) între morfemele care compun denumirea plantei, separând astfel elemente care nu ar trebui separate (*Field evaluations of 14 sweet cherry cultivars as pollinators for cv. Regina (Prunus avium, L.*).

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

Printre cele mai evidente caracteristici ale acestor articole este modul de tratare a denumirilor botanice în tabele şi grafice, deoarece aici numnele de plante apar exclusiv în limba latină (a se vedea (NBHA, 2011, 39 (1): 303, 122-123, 100-103, NBHA, 2010, 38 (3): 35-37), NBHA, 2011, 39 (2): 144).

În enumerări, numele se dau cel mai frecvent în limba latină, mai puţin frecvent în ambele limbi Atunci când se dau liste de nume botanice în limba latină, regulile stabilite de Coduri sunt respectate, şi anume prima denumire furnizează ambele elemente ale binomenului, iar la următoarele numele genului apare deja prescurtat la iniţiale: *Pinus halepensis, P. pinaster, P. brutia, P sylvestris and P. nigra* (NBHA, 2011, 39 (1): 284). Atunci când se citează ambele denumiri, una din variante este pusă, de obicei, între paranteze: "Four edible seed\kernel oils: corn (*Zea mays*), wheat germ (*Triticum vulgare*), sweet almond (*Amygdalus dulcis*) and grape seed (*Vitis vinifera*) oils were analyzed in this study (NBHA, 2010, 38 (2): 92).

Nu am depistat greşeli în privinţa numelor de soiuri sau cultivari, acestea fiind scrise corect, cu caractere romane şi ghilimele simple: de exemplu *Vaccinum corymbosum* cv. 'Eliot', 'Bluecrop', 'Duke'. Atunci când soiul este foarte cunoscut, nunele speciei este neglijat în titlul, rezumatul sau chiar textul articolului: "Growth performance of 'Granny Smith' and 'Fuji' cultivars grafted onto dwarf rootstocks: a preliminary study in eatern Anatolia", "This study was carried out to determine the growth performance of "Granny Smith" and "Fuji" apple varieties" (NBHA, 2011, 39 (1): 246)

O diferenţă notabilă dintre articolele ştiinţifice şi ambalajele seminţelor de plante este modul de tratare a numelor de cultivari. Activitatea comercială permite traducerea denumirilor de soiuri, transformându-le în aşa-numite *commercial trademarks,* prin urmare pe ambalajele de seminţe comercializate pe piaţ românească şi maghiară denumirile soiurilor sunt traduse în multe cazuri, chiar cu unele inconsecvenţe. În schimb, articolele ştiinţifice respectă standardele impuse de Codul Plantelor Cultivate (*The International Code of Nomenclature for Cultivated Plants*), astfel în aceste articole denumirile cultivarilor nu se traduc, ci sunt lăsate în limba sursă: 'Golden Delicious', (originar din USA, în limba engleză), 'Blenheim Orange', 'Cox's Orange Pippin', 'Discovery' (originar din Anglia, în limba engleză), 'Borsdorfer' (originar din Germania, în limba germană), 'Fagerö' (originar din Suedia, în limba suedeză), 'Boskoop"(originar din Olanda, în limba olandeză), 'Mézes körte' (originar din Ungaria, în limba maghiară), 'Charlamovsky' (originar din Rusia, în limba rusă), 'Antonovka Kamenichka' (originar din Ucraina, în limba ucraineană). În aceste două exemple s-a recurs la transcrierea numelor, utilizându-se nu alfabetul chirilic, ci cel latin. Singurele elemente unde se operează traduceri sunt adjectivele referitoare la culoare, traduse, dar separate, de obicei, prin virgulă, de restul numelui de cultivar, netradus ('Astrakan', Red).

Totuşi, trebuie să menţionăm, că în articolele publicate în revista din Ungaria, denumirile de cultivari sunt traduse uneori: de exemplu, în acelaşi text, acelaşi soi este denumit uneori 'Seres Olivier', iar alteori 'Olivier de Serres'. 'Bartlett' şi 'Vilmos' sunt două denumiri ale aceluiaşi soi de pere, ele fiind folosite alternativ. Soiul este cunoscut drept 'Bartlett', dar literatura de specialitate maghiară îl citează drept 'Vilmos' sau 'Vilmoskörte'. Nu este vorba de o operaţie de traducere propriu-zisă, ci mai degrabă de înlocuirea denumirii internaţionale printr-o variantă adaptată şi adoptată de literatura de specialitate din Ungaria. Explicaţia este tendinţa destul de marcată a limbii maghiare de a traduce denumirile de soiuri.

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

Cercetarea noastră, finanţată de către Institutul Programelor de Cercetare Sapientia, s-a axat pe aspectele lingvistice ale taxonomiei botanice. Am analizat nume de plante extrase din două tipuri de surse: semiştiinţific şi ştiinţific, încercând să surpindem caracteristicile utilizării numelor de plante din perspectivă lingvistică. Demersul nostru a vizat fenomene ce ţin de utilizarea, ortografia şi traducerea numelor de plante. Cele mai frecvente greşeli idcentificate pe ambalaje sunt greşelile de ortografie, utilizarea nejustificată a majusculelor, precum şi greşelile de tip lexical şi traducerea greşită. În articolele ştiinţifice, în schimb, greşelile de ortografie sunt mai puţine, cele mai importante aspecte surprinse de noi fiind inconsecvenţe în utilizarea numelor ştiinţifice latineşti alături de denumirea în limba naţională, precum şi modul de tratare a numelor de soiuri în cazul plantelor cultivate.

Bibliografie

Bălan-Mihailovici, Aurelia, 2011, *Despre traducerea numelor de plante în limba română*, in Dacoromania, serie nouă, XVI, nr.2, Cluj-Napoca, -. 176-177

Crystal, David, 1997, *The Cambridge Encyclopedia of the Language*, second edition, Cambridge: Cambridge University Press

Cabré, Theresa, M., 1999, *Terminology. Theory, methods and applications*. In: Helmi Sonneveld, Sue Ellen Wright (editors): *Terminology and Lexicography Research and Practice* (1st ed. 1992 Barcelona, Emuries) Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company

Gledhill, David, (2002) *The names of plants*, Cambridge, Cambridge University Press

Milică, Ioan, 2010, *Modele naive şi modele savante în reprezentarea lingvistică a realităţii: denumirile de plante*, in Revista Limba română, nr. 11-12, anul XX,

Negru, Andrei 2010, *Principiile şi modalităţile de unificare şi standardizare a nomenclaturii botanice româneşti*, in Akademos, nr 1, martie

Reiss, Katharina, 2000, *Translation criticism*-The potentials and limitations, Manchester: St. Jerome Publishing

Trifan, Manuela - Preda, Alina. 2008, *On text production. An integral relationship to translation*, Presa Universitara Clujeana, Cluj,

International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants, issued in 2012 and adopted by the Eighteenth International Botanical Congress Melbourne, Australia

The International Code of Nomenclature for Cultivated Plants, eight edition, C.D Brickell et alii (eds), 2009

Resurse on-line

Săvulescu, Elena, 2010, *Botanica sistematică*, Bucureşti, http://www.horticultura.ro\fisiere\file\ID\Manuale, accesat 10.03.2013

Bartha Dénes, *Növényrendszertan*, 2009), www. http://www.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/emk/novenytan/novenytan/rt/eloadas/nrt_01.pdf, accesat 08.03.2013

Plant names. A guide for horticulturists, nurserymen, gardeners and students. Written by the Horticultural Taxonomy Group- Hortax. Edited by Crinan Alexander, 2007, http://www.hortax.org.uk, accesat 08.03.2012

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)

http: //www.ortografia.ro, accesat 02.05.2013
http://ro.dexonline.ro, accesat 02.05.2013
http://ro.termwiki.com, accesat 02.05.2013

BDD-A23395 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:58:48 UTC)